

Andrej ČERNE

Peter GULIČ

Prostorska politika države

Politika Slovenija Prostorski razvoj Prostorsko planiranje

V prispevku z naslovom Prostorska politika države so v prvem delu prikazani kontekst, zasnova, namen in izhodišča za prostorsko politiko. Drugi del prinaša prostorsko politiko države. Na podlagi izhodišč in opredeljene stanja prostorskega razvoja je opredeljena zaželena prostorska struktura ter možni cilji in načini za njeno udejanjanje. Poleg splošnih ciljev in načinov za približevanje k idealni prostorski strukturi, ki je opredeljena v smotrih, so posebej izpostavljeni tudi cilji na področju poselitve, infrastrukture in krajine. Zadnji del prostorske politike se nanaša na nabor instrumentov, ki so potrebni za uresničevanje ciljev prostorske politike.

Policy Slovenia Spatial development Spatial planning

The article Spatial policy of the state presents the context, scheme, purpose and basic elements for spatial policy. The second part presents the spatial policy. Based on the guidelines and determined development conditions, a desired spatial structure is presented, as well as possible objectives and modes for their implementation. Apart from general objectives and modes for achieving the ideal spatial structure, determined in the aims of spatial development, objectives for settlements, infrastructure and landscape are separately set out. The last part of the spatial policy relates to the instruments needed for the implementation of spatial policy objectives.

1. Uvod

Prostorska politika države opredeljuje merila trajnosti oziroma dolgoročnosti zapovrstnih opredelitev ali odločitev. Opredeljuje, kakšen prostorski razvoj je sprejemljiv za Slovenijo. Hkrati daje tudi orodja za uravnavanje prostorsko razvojnih teženj. Usmerja bodoči prostorski razvoj in daje izhodišča za reševanje prostorskih problemov, saj določa merila in pogoje za urejanje prostorskih nesorazmerij, neskladij in razvojnih razlik v blaginji, kakovosti prostorskega razvoja in okolja. Temeljna razmerja prostorskega razvoja usmerja v zelene cilje prostorskega razvoja s tem, da določa za vse udeležence v razvojnem procesu temeljna načela, smote in cilje, ki so podlaga za oblikovanje pogojev in pravil prostorskega razvoja.

2. Kontekst

Prostorska politika je opredeljena v kontekstu temeljne družbeno prostorske preobrazbe, sodobnih razvojnih teženj in splošnih spoz-

nanj o možnostih prihodnjega razvoja ter omejenosti naravnih potencialov.

Osamosvojitve, suverenost, tržno gospodarstvo, zasebna lastnina, politični sistem parlamentarne demokracije, lokalna samouprava in vključevanje v evropske integracije ter v svetovni gospodarski, komunikacijski, kulturni in naravni prostor vplivajo na številne pomembne in dolgoročne sistemske, institucionalne in organizacijske spremembe. S povečevanjem dostopnosti ter odpiranjem in povezovanjem v širši prostor se spreminjajo tudi razmere znotraj državnih in lokalnih okvirov, tako v zaželenih kot nezaželenih smereh.

Prostorska politika je opredeljena v kontekstu neurejenih in težkih razmer v prostorskem planiranju, ki so posledica ohranjanja dosežanega sistema planiranja, zastarele zakonodaje, pomanjkanja dolgoročne strategije prostorskega razvoja, neurejenih odnosov na področju urejanja prostora med državo in občino, neusklajenosti med različnimi prostorskimi interesi pri rabi prostora, niz-

ke stopnje upoštevanja strokovnega znanja ter pomanjkljivega in nedodelanega prostorsko informacijskega sistema.

3. Zasnova

Prostorska politika je zasnovana na prostorsko razvojnem konceptu, zato ne temelji zgolj na usklajevanju interesov „porabnikov prostora“, marveč predvsem na opredeljevanju meril za celovit prostorski razvoj. Posebno skrb namenja vsem tistim sestavinam in pojavom ter procesom, ki tvorijo in oblikujejo prostor in od katerih so odvisni celoten razvoj, harmoničnost in humanost okolja.

Zgrajena je na humanističnem in prostorsko razvojnem pristopu, ki izhaja iz brezpogojnega upoštevanja humanih in okoljskih razsežnosti oziroma posledic razvoja. Usmerjena je k avtonomiji sprejemanja odločitev na različnih prostorskih ravneh in neposredni demokraciji, torej upošteva težnje po bolj fleksibilnih in decentraliziranih strukturah sprejemanja razvojnih odločitev.

Oprelitev prostorske politike

- temeljni dokument države dolgoročnega značaja;
- splošno družbeno soglasje o dolgoročnih ciljnih prostorskega razvoja;
- izhodišče za zakonsko regulativo, pripravo prostorskih planov in ponovno vzpostavitev sistema prostorskega planiranja;
- podlaga za usklajeno ravnanje državnih in lokalnih oblasti, javnega in zasebnega sektorja, posameznikov in drugih udeležencev pri varovanju in spreminjanju obstoječih ter načrtovanju novih prostorskih razmerij na državni, regionalni in občinski ravni.

Prostorska politika se nanaša na agregirano prostorsko raven, ki upošteva različnost meril na različnih ravneh prostorske agregacije. Zato je potrebno merila, zapisana v obliki smotrov in splošnih ciljev na ravni države, konkretizirati v politikah na nižjih prostorskih ravneh.

Oprelitev kazalcev, ki so potrebni za spremljanje uresničevanja prostorske politike, je odvisna od koncepta prostorskega razvoja države, ki je opredeljen v prostorskem planu države kot enem izmed instrumentov za izvajanje prostorske politike. V prostorskem planu države je potrebno natančno opredeliti metodologijo doseganja ciljnih zahtev politike, v poročilu o stanju prostorskega razvoja pa opredeliti kazalce spremljanja uresničevanja prostorske politike in pripravljajanja, sprejemanja in spremljanja uresničevanja prostorskega plana države.

4. Namen

Prostorska politika je namenjena sprejemanju razvojnih odločitev znotraj konteksta sprejetih objektivnih meril prostorskega razvoja, ki so opredeljena v obliki hierarhije smotrov in splošnih ciljev tega razvoja. Z oblikovanjem meril v posebnem dokumentu želimo presežati arbitrarnost, samovoljo in vsakokratno sprotno opredeljevanje meril za vsako predlagano plansko rešitev posebej.

Prostorska politika ne rešuje posameznih prostorskih problemov, ki nastajajo, se oblikujejo in spreminjajo v določenih prostorsko-

časovnih, gospodarskih, družbenih, kulturnih, institucionalnih in političnih pogojih razvoja, marveč poskuša predvsem ustvarjati možnosti za spreminjanje pogojev, v katerih nastajajo prostorski problemi. Namen prostorske politike torej ni v razlagi stanja v prostoru, marveč v prispevanju k njegovemu izboljšanju.

Namenjena je zagotavljanju kakovostnega prostorskega razvoja, dolgoročni racionalni in učinkoviti rabi zemljišč in virov ter promoviranju in spodbujanju kakovostnega, pestrega in polnega življenja na vseh območjih in v vsakem kraju. V prvi vrsti je namen prostorske politike izboljšati prostorske (fizične, okoljske) pogoje življenja in bivanja vseh prebivalcev.

5. Izhodišča

Prostorska politika izhaja iz normativnih izhodišč, splošnih družbenih vrednot, temeljnih načel, prostorske fiziografske stvarnosti, smotrov prostorskega razvoja in opredelitve stanja prostorskega razvoja.

5.1 Normativna izhodišča

Temeljna vsebinska izhodišča za snovanje prostorske razvojne politike so zapisana že v Ustavi Republike Slovenije, ki določa, da država v skladu z ustavnimi določili skrbi za zdravo življenjsko okolje (72. člen), ohranjanje naravnega bogastva in kulturne dediščine (5., 73. člen) ter za gospodarski, kulturni in socialni napredek prebivalstva na gorskih in hribovitih območjih (71. člen).

Drugo skupino pravnih podlag tvorijo zakoni s področja urejanja prostora oziroma tisti deli teh zakonov, ki so še v veljavi, še posebej pa tisti členi, ki govorijo o upoštevanju razvojnih možnosti in skladnem razvoju. Med še veljavne dokumente sodijo tudi prostorske sestavine dolgoročnih družbenih planov, izdelane za celotno državno ozemlje oziroma občine in posamezna območja ali posamezne dejavnosti.

Tretjo skupino tvorijo številni „sektorski“ zakoni, sprejete strategije in nacionalni programi, ki v večji meri vplivajo na prostorske spremembe.

Posebej je potrebno opozoriti tudi na upoštevanje določil mednarodnih dokumentov, ki se nanašajo na obveznosti prilagajanja mednarodnim načinom obnašanja v prostoru ter integralni zaščiti vrednot.

5.2 Splošne družbene vrednote

Prostorska politika izhaja iz pluralizma vrednostnih sistemov, to je iz selekcije in hierarhije vrednot, človekove eksistence kot absolutne in brezpogojne dobrine, pravice slehernega naroda do varovanja in razvijanja lastne individualnosti, okolja in prostora, dolžnosti spoštovanja drugih ter upoštevanja in spoštovanja človekove ustvarjalnosti, narave, naravnih pojavov in vseh živih bitij, tako posameznih osebkov kot vrst in iz načel okoljske etike.

Prostor je javna, splošna in skupna družbena vrednota, za katero velja najvišja stopnja javne in zasebne odgovornosti.

5.3 Temeljna načela

Prostorska politika temelji na suverenem odločanju države Slovenije o razvoju in varovanju prostorskih potencialov in vrednot prostora, načelih trajnostnega in endogenega razvoja, zagotavljanju pogojev za vse prebivalce do življenja v humanem, zdravem in ekološko ustreznem okolju ter ustvarjanju enakovrednih prostorskih pogojev za harmoničen razvoj na vseh območjih.

Pri tem izpostavlja načela pravno utemeljenega in odgovornega ravnanja državnih in lokalnih oblasti ter vseh ostalih javnih in zasebnih uporabnikov prostora pri na-

črtovanju prostora. Pri tem veljajo načela decentralizacije, participacije pod enakimi pogoji in socialne pravičnosti.

Taka politika zahteva racionalne, a humane odločitve, manjšo rabo prostora, časa, energije in finančnih sredstev ter vrednotenje učinkovitosti teh odločitev.

Prostorska politika upošteva pri načrtovanju in implementaciji legitimitet različnih političnih ravni: lokalne, mestne, regionalne, nacionalne in mednarodne, ki pomenijo različne ravni odločanja, pristojnosti in odgovornosti ter soodločanja njihovih prebivalcev.

5.4 Prostorska fiziografska stvarnost

Značilnosti prostora Slovenije opredeljujejo geografski in geopolitični položaj države na stičišču naravnih, gospodarskih in kulturnih enot, ki se kaže v naravni in kulturni raznovrstnosti. Zaradi geopolitičnega položaja je to ozemlje služilo kot most med sosednjimi vzhodnimi in zahodnimi regijami. Ozemlje Slovenije je bilo nenehno podvrženo različnim kulturnim, civilizacijskim, gospodarskim in političnim vplivom, ki so pogojevali prostorsko in kulturno identiteto ter številne kulturne vrednote.

Kategorije temeljnih načel prostorske politike

- suverenost, ki pomeni samostojno odločanje o varovanju in razvijanju prostorskih potencialov in vrednot na ozemlju države;
- enakost in socialna pravičnost, prva v smislu enakosti pred zakonom in v smislu enakih pravic glede dostopnosti (do zemljišča, do finančnih sredstev, zdravstva, izobraževanja itd.), druga v smislu zmanjševanja neskladij in razlik v razvoju, kvaliteti življenjskega okolja in blaginji, kot tudi v smislu podpore tistim delom prebivalstva, ki so izločeni iz tržne tekme (socialna stanovanja, stanovanja za mlade družine, domovi za starejše občane itd.);
- solidarnost, ki se kaže na državni in regionalni ravni v pomoči tistim območjem, ki so se znašla v gospodarskih, socialnih in prostorskih težavah, pa jih sama ne zmorejo obvladati, na lokalni ravni pa pri izvajanju nujnih javnih del;
- ravnovesje in harmoničnost, ki se nanašata na enakomernost poseljenosti in ekološkega zdravja prostora, enake dostopnosti do infrastrukture in javnih služb in harmonije človekovih dejavnosti v prostoru;
- zdravje v smislu okoljsko zdravega in trajnega prostorskega razvoja;
- kakovost življenja, ki zagotavlja prebivalcem enake pravice do osnovnega življenjskega standarda zdravega ter ekološko neoporečnega okolja;
- humanost, ki se nanaša na obravnavanje prostorskih navzkrižij, problemov in potreb, pa tudi na oblikovanje okolja, ki naj ne bo zgolj racionalno, ampak tudi estetsko;
- odgovornost kot podlaga za uveljavljanje trajnega razvoja in varovanja zdravega in čistega okolja;
- racionalnost in varčnost, ki zagotavljata preudarno ravnanje z vsemi prostorskorazvojnimi potenciali ter delovanje vseh prostorskih sistemov v skladu z omejitvenimi dejavniki;
- učinkovitost, ki zagotavlja doseganje boljših prostorskorazvojnih rezultatov ob manjši porabi prostora, časa, energije in sredstev ter ostalih virov in potencialov;
- javni interes, katerega nosilec in varuh sta država in občina;
- demokracija, decentralizacija in participacija zagotavljajo vsem uporabnikom prostora javnost obravnave, možnost ugovora ter upoštevanje dejstva, da imajo lahko prostorski posegi zelo različne učinke na lokalni, regionalni in državni ravni;
- pravna varnost, ki zagotavlja lastninske oziroma posestne pravice vsem uporabnikom prostora pod enakimi pogoji, ki pa hkrati ščiti javne interese in omogoča razlastitve ob pravični odškodnini in preprečuje zemljiške špekulacije;
- kontinuiteta, ki zagotavlja nepretrgano snovanje konceptov prostorskega razvoja na podlagi specifičnih okoliščin in pogojev slehernega območja Slovenije;
- trajnost in endogenost, ki zagotavljata prostorsko skladnost gospodarskega, socialnega in naravnega sistema ter ohranjanje in nadgrajevanje vseh prostorskih potencialov.

Temeljni pečat podobi Slovenije daje stik in prepletanje štirih makrokrajinskih enot (Alpe, Panonska kotlina, Dinarsko gorstvo in Jadransko morje). Ta se kaže tudi v velikem številu naravnih regij, naravno izoblikovanih mejah, vertikalni konfiguraciji ozemlja, kraškem površju, razmeroma veliki stopnji naravnosti (z razmeroma visoko stopnjo ohranjenosti kakovosti naravnih potencialov in ostalih sestavin okolja), veliki biološki pestrosti, obmejnosti, narodnih manjšinah, razpršeni poselitvi ter raznolikosti, pestrosti, tudi krhkosti krajnotvornih elementov. Za Slovenijo je značilna hribovitost in s tem členjenost v posamezna dolinska in kotlinska območja. To povzroča težjo prehodnost območij in težavne razmere za bivanje in organizacijo dejavnosti. Na stiku s sosednjimi naravnimi enotami pa so domala vsa robna dolinska in kotlinska območja odprta in usmerjena v sosednje regije. To vpliva skupaj s socialnoekonomskimi in infrastrukturnimi vplivi na regionalno sredobežnost in s tem na možnost dezintegracije posameznih delov ozemlja Slovenije, predvsem pa Primorske, Štajerske in Dolenjske.

5.5 Smotri prostorskega razvoja

Smotri prostorskega razvoja predstavljajo idealno sliko, ki je neodvisna od vprašanja uresničljivosti in predstavlja podlago za opredelitev problemov in možnih rešitev. Smotri opredeljujejo idealna prostorska razmerja in predstavljajo merila za planiranje, ocenjevanje, nadziranje, ukrepanje pri izvajanju prostorske politike.

5.6 Stanje prostorskega razvoja

V okviru postavljenih smotrov in ostalih izhodišč se kaže stanje prostorskega razvoja in življenja v njem v naslednji luči.

Institucionalni okvir prostorskega planiranja

Na področju načrtovanja prostorskega razvoja se soočamo z operativno izvajalskimi problemi ter

problemi metodoloških in organizacijskih instrumentov.

Operativno izvajalski problemi se nanašajo na: neracionalno gospodarjenje z zemljišči in potratnost rabe, neusklajenost s planskimi predvidevanji, neučinkovito rabo sredstev, vloženi v zemljišča, potratno poselitev in organizacijo dejavnosti v prostoru, nedorečeno zemljiško politiko in preskromno ponudbo zemljišč za graditev.

Problemi metodoloških instrumentov se nanašajo na: neučinkovit sistem regulacije prostorskega urejanja in razvoja, konceptualno nedorečenost nekaterih ključnih razvojnih vprašanj, pomanjkljive instrumente za izvajanje in spremljanje prostorske politike in planov, nesmotrno izobraževanje, nedorečene informacijske sisteme in vhodne podatke za pripravo prostorskih planov, nesistematične pristope k raziskovalnemu delu za politično aplikacijo.

Problemi organizacijskih instrumentov se nanašajo na: pomanjkljivo medsektorsko sodelovanje, koordinacijo med zemljiško in prostorsko politiko, med posameznimi prostorskimi ravni, večravenjski sistem odločanja, skromne kadrovske in finančne potenciale in politično neučinkovit nadzor.

Slovenija v evropskem prostoru

Pri vključevanju Slovenije v Evropsko unijo se soočamo z visoko stopnjo prostorske, gospodarske in komunikacijske povezanosti ter odprtosti na vseh področjih. Ta pomeni prost pretok ljudi in blaga, storitev in kapitala ter informacij, pospeševanje domačih in tujih naložb, vključevanje v sistem evroregij, ki bodo vplivali na položaj ozemlja Slovenije in njenih posameznih sestavnih delov ter pomen Ljubljane in nekaterih drugih urbanih središč v omrežju evropskih središč. Pričakovati je ostrejša konkurenčna razmere med mesti in regijami na vseh gospodarskih in negospodarskih področjih ter na področju

trga zemljišč in nepremičnin. Pri integracijskih procesih je pričakovati nadaljevanje in stopnjevanje sedanjih razvojnih teženj. Na eni strani v spreminjanju Slovenije v tranzitno ozemlje in izgubi kakovostnejšega prometa ter s tem povečanju nevarnosti prometne izolacije in stagnacije glavnih središč. Na drugi strani pa v obliki koncentracije, centralizacije, depopulacije, povečevanju regionalnih razlik in regionalizmov in učinkih, ki bodo vplivali na območja zgoščevanja, obmejna območja in območja strukturnega zaostajanja.

Problemi regionalnega razvoja bodo dobili nove razsežnosti z vstopanjem Slovenije v Evropsko unijo. K tem problemom vsekakor sodi neugoden položaj nekaterih slovenskih obmejnih pokrajin, ki nimajo ustreznih regionalnih središč in se bodo zato soočile z velikim vplivom sosednjih mest, kar bo otežilo varovanje nacionalnih, človeških, naravnih in gospodarskih virov. Makroregionalno in regionalno gledano je Slovenija v območju gravitacijskih polj Trsta, Dunaja, Gradca in Zagreba, kar narekuje krepitev vloge regionalnih središč, predvsem pa obmejnih.

Prostorski razvoj na regionalni ravni

Na področju prostorskega razvoja na regionalni ravni se soočamo s koncentracijo gospodarskih dejavnosti in prebivalstva le na nekaterih območjih. Razlike se izražajo v različnih pogojih za življenje in delo (velike razlike v razporeditvi delovnih mest, stopnji brezposelnosti, v izobrazbeni strukturi prebivalstva), neustrezni prometni povezanosti med regijami in neenakomerni dostopnosti do družbene infrastrukture znotraj regij. Problemi so še posebej izraziti v strukturno zaostalih in ekonomsko-razvojno šibkih območjih s pretežno agrarno usmeritvijo, območjih z demografskimi problemi, nizkim dohodkom na prebivalca; v ekonomsko in socialno nestabilnih območjih s staro industrijsko strukturo, vi-

Smotri prostorskega razvoja

- kompleksen, raznovrsten, raznolik in večpomenski prostor ter življenje v in z njim;
- varne, udobne in zdrave življenjske razmere;
- prostor, ki je usklajen s fiziografskimi in od človeka ustvarjenimi danostmi in vrednotami v prostoru.

soko stopnjo nezaposlenosti ter v obmejnih območjih, ki so strateško pomembna tako z vidika varnosti, kot z vidika čezmejnega povezovanja s sosednjimi državami. Regionalne razlike se izražajo tudi glede različne stopnje obremenjenosti okolja. Najbolj so obremenjene zasavska in savinjska, pa tudi osrednje slovenska in koroška regija.

Ena izmed pomanjkljivosti pri reševanju vprašanj regionalnega razvoja je odsotnost pokrajin oziroma pomanjkanje drugih koordinacijskih mehanizmov za vzpostavitev učinkovitega sodelovanja med državo, občinami, lokalno skupnostjo, gospodarskimi akterji in civilno družbo.

Poselitev in omrežje naselij

Na področju poselitve in omrežja naselij se soočamo z velikimi razlikami v razmestitvi in gostoti prebivalstva, njegovi rasti in intenzivnosti staranja po posameznih območjih. Prostorska neuravnoteženost urbanega omrežja se kaže v neustreznem položaju središč znotraj območij ali neustreznih prostorskih členitvi regij, njihovi velikosti in opremljenosti. V strukturi urbanega omrežja namreč ni ustrezno velikih središč, ki omogočajo optimalne sinergijske vplive na gospodarski razvoj in večjo koncentracijo infrastrukture ter racionalno komunalno opremljanje, gre za vprašanja razvrstitve središč. Problemi neuravnotežene prostorske razmestitve gospodarske in družbene infrastrukture ter strukturna nesorazmerja med posameznimi regijami in regionalnimi središči se kažejo v slabši dostopnosti posameznih območij in naselij, obsežnih vsakodnevnih migracijah ter neučinkoviti, dragi in pomanjkljivi infrastrukturni opremljenosti. Slaba dostopnost do storitev višje ravni

je še posebej značilna za obmejna območja. Gre za pomanjkljivo opredelitev funkcij naselij v sistemu poselitve.

Številna naselja nimajo ustrezno urejene prostorske dokumentacije. Neustrezna je funkcionalna členitev mest in nizka raven urbanosti in s tem neracionalna komunalna infrastruktura. Nastala so obsežna degradirana območja (rudarska, industrijska, manj vredna stanovanjska). Gre za probleme nestrukturiranega razvoja mest in drugih naselij, neracionalne porabe gradbenih in prometnih površin v naseljih in parcialnega urbanističnega načrtovanja.

Stagnacijo stanovanjskega standarda povzročajo nezadostna ponudba neprofitnih, socialnih in lastniških stanovanj ter gradbenih parcel. Povečuje se pritisk v širša zaledja mest in kakovostnejša krajinska območja, tudi v obliki nelegalnih gradenj. S tem se spreminjajo tipološke značilnosti naselij in krajine. Problemi stanovanjske in komunalne gradnje so povezani s prepočasno prenovo ter neučinkovito zamenjavo podstandardnih stanovanj, neustreznim stanovanjskim varčevanjem in stanovanjskim financiranjem, neizdelano zemljiško politiko in nezajemanjem zemljiške/mestne rente, neprimerno kakovostjo arhitekture in urbanizma ter nezadostno graditvijo, obnovo in vzdrževanjem komunalnih objektov in naprav. V organiziran odvoz odpadkov je vključen nizek delež prebivalstva, kar velja tudi za odvod in še posebej za čiščenje odpadne vode.

Gospodarska infrastruktura

Na področju gospodarske infrastrukture se soočamo z neustrezno prometno povezanostjo in dostopnostjo, predvsem med obmej-

nimi regijami in znotraj regij, neuravnoteženo razvrstitvijo in razmestitvijo prometnih vozlišč in njihovih medsebojnih povezav, pomanjkljivo dostopnostjo perifernih območij, podvajanjem zmogljivosti, večanjem dolžine povezav, pomanjkanjem učinkovitih povezav med prometnimi omrežji, predvsem prestopnih točk javnega potniškega prometa in terminalov tovornega prometa. Problemi se kažejo tudi v neugodnih razmerjih med cesto in železnico ter neustreznem omrežju in frekvencah javnega prometa. Prostorska neuravnoteženost je značilna tudi za komunikacijsko-informacijsko omrežje: pokritost države z RTV-signalom in gostoto telekomunikacijskih priključkov. Pri energetski infrastrukturi gre predvsem za vprašanja smotrne rabe energije in večje rabe alternativnih energetskih virov.

Krajina

Na področju krajine se soočamo z zmanjševanjem stopnje naravne ohranjenosti, vizualne kakovosti, produktivnosti in raznolikosti krajine, neracionalno rabo naravnih virov, razvrednotenjem okolja, zapostavljanjem krajinske identitete, poenostavljanjem razmerij med gozdnimi in kmetijskimi zemljišči, pozidavo ali spremembo namembnosti morske obale, atraktivnih krajinskih območij ob vodah in gorskih območij. Vzroke zato lahko iščemo v neupoštevanju pestrosti in tipološki raznovrstnosti, merilu slovenskega prostora in nedovoljenih ali nestrokovnih posegih v prostor ter v neustreznih izvajanjih dejavnosti.

Varstvo okolja

Na področju okolja se soočamo s slabim zrakom v kotlinah, onesnaženjem površinskih in podzemnih voda ter morja, hrupom,

spremembami biološke raznovrstnosti in ogroženosti ekosistemov ter neželenimi spremembami naravnih vrednot. Vse to vpliva na zmanjševanje okoljskih kakovosti bivanja. Vzroke za okoljske probleme je na eni strani iskati v hribovitosti in s tem členjenosti v po-

samezna dolinska in kotlinska območja, v katerih prihaja do koncentracije prebivalstva in dejavnosti na najpomembnejših zaglogah pitne vode, najkakovostnejših zemljiščih in manj ustreznem klimatskem in ambientalnem okolju. Po drugi strani pa v zna-

čilni razpršeni poselitvi Slovenije, ki onemogoča racionalno infrastrukturo in komunalno oskrbo ter smotrno rabo zemljišč. Razpršenost poselitve in dejavnosti prispeva k povečevanju rabe naravnih virov na različnih lokacijah in povečuje obseg prometa.

Cilji in usmeritve za doseganje zelene prostorske strukture

1. Zagotavljanje prijetnega bivanja in življenja z:
 - ustvarjanjem kakovostnih prostorskih struktur z vidika funkcionalnega in socialnega omrežja storitev ter lepote pokrajine in naselij;
 - upoštevanjem merila prostora;
 - upoštevanjem morfoloških ter naravnih in ustvarjenih značilnosti prostora;
 - upoštevanjem ambientalnih značilnosti fizičnega okolja.
2. Izboljšanje okoljskih pogojev življenja z:
 - zmerno rabo naravnih virov in ustvarjenih vrednot prostora;
 - varovanjem in ohranjanjem sestavin okolja in naravnih pojavov ter procesov;
 - zmanjševanjem obremenitev posameznih sestavin okolja;
 - odpravljanjem poškodb v okolju.
3. Ohranitev nacionalne prostorske identitete z:
 - upoštevanjem, varovanjem naravnih in kulturnih značilnosti;
 - sanacijo krajinskih, urbanih in arhitekturnih degradiranih območij in drugih prostorskih potencialov na državni, regionalni in lokalni ravni.
4. Skladnejši prostorski regionalni razvoj z:
 - večstopenjsko uravnoteženo regionalizacijo državnega ozemlja;
 - krepitevijo regionalnih, še posebej obmejnih središč z večanjem gospodarske moči in števila prebivalstva;
 - vzpodbujanjem razvoja in rabe regionalnih in lokalnih potencialov;
 - zagotavljanjem usklajenega prostorskega razvoja med regijami;
 - zmanjšanjem regionalnih razlik in neugodnih razmerij med osrednjimi in obrobni območji, in sicer z upoštevanjem hierarhičnosti prostorskih struktur, komplementarnosti, endogenosti.
5. Ustrezna prostorska integracija države z:
 - zagotavljanjem bolj enakomerne prostorske in funkcijske povezanosti in dostopnosti vseh območij;
 - krepitevijo omrežja mest in naselij.
6. Prostorsko-lokacijska učinkovitost rabe zemljišč in sredstev, vloženih v zemljišča, z:
 - racionalno rabo prostorskih potencialov;
 - racionalnejšo rabo obstoječih zgrajenih zmogljivosti in pozidavo prostih zemljišč znotraj zazidljivih območij pred odpiranjem novih območij za gradnjo;
 - recikliranjem pozidanih zemljišč in fizičnega fonda s spremembo, prestrukturiranjem, intenzifikacijo in prerazporeditvijo dejavnosti v prostoru;
 - zagotovitev zadostnega števila zazidljivih parcel ter vpeljavo trga nepremičnin;
 - večanjem intenzivnosti rabe zemljišč;
 - sodobnejšo, fleksibilnejšo, večnamensko zasnovano rabo zemljišč;
 - vključevanjem vseh eksternih stroškov ter stroškov razvoja v ceno investicije.
7. Energetska varčnost prostorskih rešitev z:
 - prostorskim dopolnjevanjem in prepletanjem vseh prostorskih sistemov in podsistemov.
8. Izboljšanje izobraževanja in osveščanje javnosti na področju prostorskega razvoja z:
 - enakopravnim vključevanjem vseh prebivalcev in njihovih predstavnikov;
 - zagotavljanjem enakopravnih partnerskih odnosov vseh zainteresiranih pri sprejemanju odločitev o prostorskem razvoju.

6. Želena prostorska struktura in cilji ter smernice prostorskega razvoja

Na podlagi izhodišč prostorske razvojne politike in opredelitve stanja prostorskega razvoja je možno opisati zeleno prostorsko strukturo. Prostorska struktura naj bo taka, da se bodo številne in različne prostorske enote razvijale v vzajemni soodvisnosti ter se medsebojno povezovala in dopolnjevala. Usmerjanje razvoja v prostoru naj temelji na načelih koncentracije dejavnosti in prebivalcev, ki je manj škodljiva za okolje kot razpršeno nameščanje dejavnosti in prebivalstva, hkrati pa znižuje stroške sanacij onesnaževanja in zmanjšuje rabo naravnih virov in energije.

Znotraj poselitvenih območij naj bodo najrazličnejša območja, vsebine in funkcije, objekti in ljudje med seboj prepleteni in zblížani in učinkoviteje ter okolju prijazneje medsebojno povezani s prometno in komunalno infrastrukturo.

Mesta in vasi naj bodo prijazni kraji za življenje in bivanje, domovi, podjetja, trgovine, uradi, območja za rekreacijo in zabavo naj bodo na pravem kraju in medse-

bojno povezani ter dostopni. Naselja in krajina naj bodo lepi. Skupno pomembne dejavnosti in storitve naj bodo kakovostne, zadostno raznovrstne ter dostopne in dosegljive vsem prebivalcem Slovenije ob čim manjših prostorskih ovirah in obremenitvah okolja in ob čim manjši porabi prostora, časa in denarja. Varstvo in razvoj vseh prostorskih potencialov naj bosta učinkovita.

Zaradi posebnih prostorskih in regionalnih značilnosti je zelena prostorska struktura opisana tudi za sisteme poselitve, infrastrukture in krajine.

6.1 Poselitev

Sistem poselitve naj bo enakomernejši in prostorsko uravnotežen. Razvoj naselij naj bo uravnotežen, zmerno koncentriran, prostorsko zaokrožen in gravitacijsko enakomerno povezan. Središča naj bodo koncentrirana tam, kjer so najlažje dosegljiva, dekoncentrirana pa tam, kjer jih zaradi pogojev razvoja v prostoru ni mogoče koncentrirati. Racionalna razporeditev in prometna dostopnost naj bosta ključni merili za razmestitev materialne in socialne infrastrukture.

Slovenija mora izrabljati prednosti geopolitičnega položaja, hkrati

pa se mora zavarovati pred težnjami po spreminjanju v deželo tranzita. Izkoristiti mora obmorsko lego in uveljavljati pomorsko usmeritev. Položaj in vlogo najpomembnejših slovenskih središč je potrebno okrepiti s pritegnitvijo in križanjem glavnih evropskih prometnih smeri. Pomen največjih mest je potrebno okrepiti tudi s sodelovanjem in povezovanjem v širšem urbanem prostoru zaradi spreminjanja vloge meja in tesnega medregionalnega sodelovanja. Okrepiti je potrebno tudi pomen obmejnih mest. Ostala mesta morajo igrati pomembno vlogo kot regionalna in lokalna središča, zato jih je potrebno medsebojno dopolnjevati.

Na področju regionalnega razvoja je potrebno zasledovati skladen endogeni regionalni razvoj, ki je namenjen preseganju regionalnih razlik in neugodnih prostorskih razmerij. Temeljiti mora na večstopenjski regionalizaciji državnega ozemlja na ustrezno število zmerno velikih in gravitacijsko zaokroženih in medsebojno povezanih regij.

Lokalne skupnosti morajo skrbeti za trajnostno in mešano rabo prostora in varčnejšo rabo zemljišč v skladu z načeli kakovostnega bivanja, dela, rekreacije in zdravega okolja. Komunalna komponenta

Cilji in usmeritve za doseganje zelene prostorske strukture na področju poselitve

- Enakomernejši, prostorsko uravnotežen razvoj poselitvenega omrežja z:
 - zmerno, večstopenjsko kategorizacijo mest in drugih naselij ter njihovih območij po načelu najboljše prostorske dostopnosti;
 - gravitacijsko zaokroženo in povezano prostorsko razmestitvijo posameznih funkcij in območij poselitvenega sistema (dejavnosti javnega sektorja in storitvenih dejavnosti v omrežju naselij).
- Uravnoteženo koncentriran in prostorsko zaokrožen razvoj naselij v poselitvenem omrežju ter povečanje kompleksnosti, polifunkcionalnosti naselij in njihovih vplivnih območij z:
 - funkcijsko in fizično koncentracijo v urbanih in urbaniziranih območjih ter zmerno koncentracijo v podeželskih območjih, skladno z urbanih, naravnimi, naravovarstvenimi, okoljskimi, gospodarskimi in socialnimi pogoji;
 - optimalno razmestitvijo in večanjem prepletanja dejavnosti v prostoru, ohranjanjem tipoloških lastnosti ter upoštevanjem drugih regionalnih in lokalnih značilnosti v naseljih in njihovih vplivnih območjih;
 - raznovrstno/mešano rabo zemljišč;
 - določanjem drobne zemljiške parcelacije;
 - zagotavljanjem prostorsko in okoljsko najustreznejših lokacij za gradnjo ter racionalnosti in optimalnosti izgradnje komunalnih objektov in naprav;
 - vzdrževanjem in prenovi naselij, njihovih delov in obstoječega stavbnega fonda.

prostorske politike naj temelji na vzpodbujanju prostorsko, okoljsko in funkcionalno učinkovitih sistemov komunalne infrastrukture v s prostorskimi plani določenih območjih ter skrbi za sanacijo sedaj komunalno neurejenih naselij. Prostorska politika naj daje prednost zgoščevanju stanovanjske gradnje in komunalnemu urejanju v mejah humanih gotot.

Zagotavljati je potrebno zadostno število in obseg parcel za gradnjo, ki bodo dostopne vsem prebivalcem.

6.2 Prometna in ostala infrastruktura

Želeni razvoj prometne in ostale infrastrukture bi morali doseči z enakomernejšim in prostorsko uravnoteženim sistemom poselitve. Prometno omrežje naj zagotavlja medsebojno povezanost posameznih območij Slovenije, prostorsko uravnotežen razvoj poselitve in enakomerno ter kakovostno dostopnost čim večjemu delu prebivalstva. Razvoj prometnih vozlišč in priključkov v prometnem omrežju naj bo uravnovešen, zmerno koncentriran, prostorsko

zaokrožen in gravitacijsko enakomerno povezan, kar pomeni, da se morajo prometna vozlišča in priključki koncentrirati tam, kjer so najlažje dosegljivi. Izboljšati je potrebno obstoječe regionalne ceste in prečne regionalne povezave. Omogočiti je treba dobro prometno povezanost znotraj posameznih geografsko zaključenih območij. Enaka načela je potrebno upoštevati tudi pri opremljenosti s telekomunikacijsko in informacijsko tehnologijo.

Posebno pozornost bi morali posvetiti javnemu potniškemu prometu, ki bi omogočal varen in učinkovit prevoz oseb in blaga ob minimalnih obremenitvah naravnega in bivalnega okolja in bi temeljil na rabi prometno, prostorsko, energetsko in okoljsko učinkovitih trajnostnih prometnih sistemih. Prometna sredstva bi morala biti zmogljivejša, okolju prijaznejša, varnejša, ki rabijo manj prostora in so narodnogospodarsko najsmotrnejša.

6.3 Krajina

Želeni razvoj krajine je potrebno razvijati in usmerjati zaradi naravovarstvenih, ekoloških, kultur-

nih, prostorskih in estetskih zahtev v treh makro območjih: naravni, ruralni in urbani krajini z njihovim medsebojnim prepletanjem in dopolnjevanjem na njihovih robnih območjih, kakor tudi znotraj posameznih območij.

Območja naravne krajine naj bodo prepuščena naravnim procesom, pri tem naj bodo dejavnosti v krajini usmerjene k renaturaciji, sanacijam in povečanju števila avtohtonih vrst.

V območjih kulturne krajine je potrebno ohranjati značilne krajinske tipe in skrbeti za njihovo vzdrževanje, obnovo in tudi razvoj.

V območjih urbane krajine je potrebno prednostno razvijati parkovna območja z visoko stopnjo estetske kakovosti.

Posamezne rabe v teh območjih je potrebno normativno usmerjati tako, da ne bodo spreminjale naravnih pogojev in razmer. Posebno pozornost je potrebno nameniti racionalnemu ravnanju z obnovljivimi in neobnovljivimi naravnimi potenciali, varovanju naravnih in kulturnih vrednot in selektivnemu usmerjanju razvoja v različna krajinska območja.

Cilji in usmeritve za doseganje zelene prostorske strukture na področju infrastrukture

1. Povečevanje intenzivnosti rabe prostora in učinkovitosti rabe energije z:
 - krajšanjem razdalj med porabniki in proizvajalci ter središči in vozlišči pri načrtovanju infrastrukturnih omrežij;
 - spodbujanjem načrtovanja in razvoja infrastrukturnih sistemov, ki učinkoviteje proizvajajo in uporabljajo obnovljive vire energije in so tudi energetsko in prostorsko varčni;
 - medsebojnim prepletanjem in dopolnjevanjem posameznih infrastrukturnih sistemov in podsistemov.
2. Enakomernejši in prostorsko uravnotežen razvoj infrastrukturnih omrežij z:
 - zmerno, večstopenjsko kategorizirano razvrstitvijo teh omrežij;
 - gravitacijsko zaokroženo in enakomerno povezano prostorsko razmestitevijo posameznih infrastrukturnih vozlišč, priključkov in območij sistemov infrastrukturnih omrežij;
 - povezovanjem in usklajevanjem z evropskimi omrežji;
3. Prostorsko in funkcionalno povezovanje hierarhično opredeljenih infrastrukturnih omrežij s hierarhično opredeljenim omrežjem naselij.
4. Ustvarjanje takih prostorskih struktur, ki zmanjšujejo potrebe po večanju infrastrukturne opremljenosti in rabi infrastrukturnih storitev in s tem omogočajo doseganje manjših naložbenih, obratovalnih in vzdrževalnih stroškov infrastrukturnih sistemov z:
 - lociranjem infrastrukturno zahtevnih dejavnosti ob zmogljivih infrastrukturnih priključkih, vozliščih in objektih;
 - učinkovitejšo rabo obstoječih infrastrukturnih zmogljivosti pred gradnjo novih.

Cilji in usmeritve za doseganje zelene prostorske strukture na področju krajine

Ohranjanje potencialov (ekoloških, naravnih, estetskih, funkcionalnih) vseh naravnih in ustvarjenih vrednot krajine in njenih posameznih sestavin z:

- racionalnim ravnanjem z obnovljivimi in neobnovljivimi naravnimi viri;
- varovanjem tipične, vredne in ogrožene krajine;
- selektivnim usmerjanjem razvoja in rabe krajinskih potencialov v posameznih krajinskih območjih;
- sanacijo razvrednotenih območij;
- uvajanjem ukrepov pri celostnem varstvu nevarnih in ogroženih območij zaradi naravnih nesreč.

Posamezne krajinske tipe je potrebno, v primeru njihove izjemnosti ali tudi prepletanja, še posebej normativno zavarovati.

7. Instrumenti

Instrumenti prostorske politike so namenjeni uresničevanju ciljev prostorske politike. Instrumentov ni mogoče izvajati brez zakonitih opredelitev celotnega pravno-formalnega sistema in urejanja prostora znotraj tega sistema, to je brez nekaterih sprememb na področju davčne politike, reforme zemljiške politike, lastništva, kreditne politike, cenovne politike, politike socialnih stanovanj itd.

Javni sektor (država, občine) udejanja instrumente prostorske politike v okviru njegove pristojnosti. Pri tem je treba upoštevati, da leta ne more sam in v celoti uresničevati smotrov prostorske politike, marveč le v sodelovanju z vsemi ostalimi udeleženci v procesu prostorskega razvoja. Instrumenti za izvajanje prostorske politike države so instrumenti prostorske organizacije, spodbujevalni instrumenti in omejevalni instrumenti.

7.1 Instrumenti prostorske organizacije

Različni upravni in ekonomski instrumenti, ki tvorijo splošno regu-

lativo prostorskega razvoja, so: organizacijski instrumenti strukture odločanja, organizacijski instrumenti prostorske strukture, informacije in komunikacije, splošni instrumenti za razvoj in regulacijo trga zemljišč in stanovanj.

Organizacijski instrumenti strukture odločanja

Organizacijski instrumenti strukture odločanja so predvsem splošni in posamezni pravni akti, kot so: zakoni, soglasja, mnenja, različne oblike nadzora: licence, koncesije, dovoljenja, inšpekcije, ki zadevajo prostorski razvoj. Njihova osnovna naloga je v zasnovi sistemskih rešitev.

Splošna načela izvajanja prostorsko razvojnih dejavnosti v javnem sektorju

- usklajevanje priprave, sprejemanja in izvajanja instrumentov s cilji in smernicami prostorske politike, in sicer s stalnim spremljanjem in analizo prostorskih razmer in sprememb;
- planiranje za neznanega investitorja;
- selektivni prostorsko planerski pristop;
- normativno ločevanje dejavnosti planiranja, dejavnosti upravnega izvajanja in dejavnosti upravnega nadzora;
- naloge javnega sektorja pri izvajanju prostorske politike je treba glede na pristojnosti države in občine porazdeliti tako, da bo naloge možno udejanjiti čim učinkoviteje in varčneje;
- zagotoviti je treba učinkovito vsebinsko in časovno koordinacijo med resorji in državo ter lokalno skupnostjo z ustanavljanjem agencij oziroma strokovnih posvetovalnih teles na različnih ravneh odločanja za medsektorsko koordinacijo in za oblikovanje zahtev po alternativnih planskih zasnovah ali drugačni organizaciji planskega dela. Pri izvajanju instrumentov, ki so pomembni za prostorski razvoj, morajo pristojni sektorji prispevati k uresničevanju ciljev prostorske politike;
- zasebne, lokalne in nevladne interese, ki jih je možno udejanjiti v lastni režiji, je treba prepustiti lastni pobudi in odgovornosti v skladu s politiko prostorskega razvoja;
- zaostritev prostorske discipline z doslednim ukrepanjem glede nedovoljenih posegov v prostor;
- zagotavljanje strokovnega in raziskovalnega dela, ki zagotavlja strokovno presojo procesov, pomembnih za prostorski razvoj ter oblikovanje predlogov za spremembe in dopolnitve odločitev o prostorskem razvoju;
- zagotavljanje stalnega in sprotnega informiranja in komuniciranja z javnim in zasebnim sektorjem in vključevanje javnosti v postopke sprejemanja odločitev ter reševanje razvojnih problemov in seznanjanje z možnostmi poseganja v prostor;
- permanentno izobraževanje strokovnih kadrov.

Organizacijski instrumenti prostorske strukture

Organizacijski instrumenti prostorske strukture so vsebinski okvir za določanje nadaljnjih instrumentov prostorske politike. To so vse oblike planov na državni, regionalni in občinski ravni prostorske členitve Slovenije.

Politike na posameznih področjih in ravneh

To so instrumenti, ki podrobneje razdelajo temeljna načela in cilje prostorske politike na vseh prostorskih ravneh, kot podlage za oblikovanje politik trajnostnega razvoja na regionalni in lokalni ravni ter na posameznih področjih, še zlasti zemljiške in stanovanjske politike.

Razvojni informacijski in opazovalni sistem

To so instrumenti za razvoj prostorsko orientiranih informacijskih sistemov za spremljanje stanja in razvojnih pobud v prostoru, ki se nanašajo na spremljanje stanja v prostoru in vplivov prostorskih odločitev, ukrepov in akcij, vzpostavitev in sprotno vzdrževanje prostorskih evidenc, kakor tudi prostorske evidence domačih in mednarodnih projektov, programov, pobud, predlogov in raziskav.

Instrumenti informiranja javnosti

Ti instrumenti so namenjeni informiranju, vključevanju in sodelovanju javnosti pri posegih v prostor ter splošnemu in specifičnemu izobraževanju na vseh ravneh izobraževalnega sistema.

Splošni instrumenti za razvoj in regulacijo trga zemljišč in stanovanj

Najpomembnejši splošni instrumenti za razvoj in regulacijo trga zemljišč so: zaloga (banka) zemljišč v javni lasti, javno dobro, da-

vek na nepremične, razlastitev. Njihov osnovni namen je učinkovitejše izvajanje odločitev o prostorskem razvoju.

7.2 Spodbujevalni instrumenti

Spodbujevalni instrumenti, temeljni instrumenti za usmerjanje prostorskega razvoja, so: subvencioniranje, dodeljevanje pomoči, koncesije, različna vlaganja in posojila ter drugi instrumenti spodbujanja, ki se izvajajo na podlagi prostorskih planov.

Evropski strukturni skladi in kohezijski sklad, ki so namenjeni:

- razvoju infrastrukture,
- varstvu okolja,
- skladnemu regionalnemu razvoju.

Proračun kot pglavitni finančni vir mora zagotavljati sredstva za realizacijo nalog iz državne pristojnosti, predvsem izvajanje programov investicij:

- v posebej opredeljenih problemskih območjih,
- v infrastrukturo, še posebej v komunalno infrastrukturo,
- v stanovanjsko gradnjo in kreditiranje zasebne gradnje,
- za sanacijo in izboljšanje okolja ipd.,
- za ohranjanje najvrednejše naravne in kulturne krajine.

Ostali zunajproračunski spodbujevalni instrumenti so:

- prostorska diferenciacija z davki, taksami, odpisi (fiskalna in monetarna politika): spodbujevalne takse, popusti in oprostitve taks,
- finančna pomoč: subvencije za relokacijo dejavnosti, subvencije za zemljiško rento, krediti za stavbe in zemljišča, transferji ...,
- prostorska diferenciacija s pomočjo tarif v javnem prometu in komunalni oskrbi,
- lokacija državnih ustanov, institucij, podjetij,
- ustanavljanje ustreznih skladov (ekološkega, regionalnega),
- ustanavljanje specializiranih agencij in tehnična pomoč.

7.3 Omejevalni instrumenti

Omejevalni instrumenti so upravno-pravni in civilno-pravni instrumenti, lastninske in druge stvarne pravice ter davki, druge javne dajatve in plačila.

Uporaba teh instrumentov je odvisna od zakonskih norm, način pa se regulira s prostorskimi plani ter drugimi normativnimi akti. Uporaba teh instrumentov je zaželena v primeru, ko drugi instrumenti prostorske politike niso dovolj učinkoviti.

Omejevalni instrumenti so predvsem:

- različne kategorije zavarovanih območij (nacionalni in krajinski parki),
- omejevanje investicij (fiskalne in normativne omejitve),
- predkupna pravica,
- obvezna zložba in parcelacija stavbnih zemljišč,
- davek na neuporabljena zemljišča,
- zajemanje povečane vrednosti zemljišča.

8. Sklep

S prispevkom Prostorska politika države želimo podati celovitejšo predstavo o zelenem prostorskem razvoju, idealnih prostorskih razmerjih, ki jih kot merila za planiranje, ocenjevanje, nadziranje in ukrepanje pri dejavnostih izvajanja prostorske politike opredeljujejo smotri prostorske politike. Dosedanji sistem urejanja prostora je bil zasnovan na želji in interesu po obvladovanju procesov v prostoru, in ne toliko na želji in predstavi o tem, kakšen naj bi ta prostor bil. Sistem urejanja prostora je bil zasnovan več ali manj na zadovoljevanju prostorskih potreb tako imenovanih porabnikov prostora in v popolni odsotnosti celovite lastne predstave o zelenem in možnem konceptu prostorskega razvoja. K temu je brez dvoma prispeval tudi sektorski način planiranja v obliki zadovoljevanja lastnih (sektorskih) potreb in sektorskega načina organizacije družbe v prostoru. Sla-

bost dosedanjega načina organizacije dejavnosti v prostoru je, da služi sektorjem kot servis zadovoljevanja potreb po prostoru, čeprav so bile nekatere sektorske rešitve preverjene in usklajene na ravni obstoječega plana. Zaradi dosedanje odsotnosti celovite predstave o zelenem prostorskem razvoju pa je proces priprave planskih dokumentov države in tudi občin omejen zgolj na iskanje ustreznih lokacijskih rešitev za uresničevanje različnih razvojnih pobud.

Dr. Andrej Černe, univ. dipl. geogr., Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
Mag. Peter Gulič, univ. dipl. inž. kraj. arh., Urad RS za prostorsko planiranje, Ministrstvo RS za okolje in prostor

Opomba:

Prispevek dr. Andreja Černeta in mag. Petra Guliča, Prostorska politika države, je del strokovnih prispevkov, nastalih med leti 1995 in 1998 za Resolucijo o prostorski razvojni politiki Republike Slovenije, ki ga pripravlja Urad RS za prostorsko planiranje.

Literatura in viri:

Černe, A.: Geografija – prostorski koncept in planiranje. Socialnogeografski problemi. Posvečeno 70. letnici prof. Vladimira Klemenčiča, dela 12, Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Ljubljana 1997, str. 81-93.
Gulič, P.: Politika prostorskega razvoja. IB revija, številka 11-12, letnik XXIX, Ljubljana, 1995, str. 13-20.
Kitchen, T.: People, Politics, Policies and Plans. Paul Chapman, London 1997.
Lenarčič, L.: Strukturni koncepti prostorskega razvoja Republike Slovenije.

Urbanistični inštitut RS, Zaključno gradivo, faza II/3, II/4, II/5 in II/6, Ljubljana 1996.

Makarovič, J.: Temeljne družbene vrednote za izdelavo politike prostorskega razvoja Slovenije. Fakulteta za družbene vede, končno poročilo, Ljubljana 1997.

Izhodišča za pripravo strategije gospodarskega razvoja Slovenije. Delovni zvezek, številka 12, letnik II, Zavod Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana 1993.

Razvojno planiranje na ravni Republike Slovenije. Delovni zvezek, Zavod Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana 1992.
Resolucija o prostorski razvojni politiki Republike Slovenije. Delovni osnutek, Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor, Urad RS za prostorsko planiranje, Ljubljana 1998.

Franc J. ZAKRAJŠEK

Cilji implementacije geoinformacijske podpore planiranju in urejanju prostora na lokalni ravni v okviru projekta ONIX

Geografski informacijski sistem Prostorsko planiranje Urejanje prostora Občina

Cilj projekta je podpreti razvoj, vzpostavitev, vzdrževanje in uporabo prostorskih podatkovnih baz v postopkih planiranja in urejanja prostora na lokalni ravni. Projekt je sestavni del slovenskega okoljskega projekta Onix. Tekoča faza je faza implementacije.

Geographical information system Physical planning Urban management Commune

The project objective is to strengthen the development, establishment, maintenance and use of the geographical data bases in the processes of physical planning and urban management on the local level. It is a part of the Slovenian environmental project Onix. The current state is the phase of implementation.

Uvod

Naročnik projekta **ONIX** (Slovenski okoljski projekt – Geografski informacijski sistem) je Ministrstvo za okolje in prostor, finansira pa ga Svetovna banka. V projektu sodelujejo različne institucije na državni in lokalni ravni ter tuji in domači svetovalci. Projekt je razdeljen v več podprojektov in faz, celoten projekt traja 3 leta. Urbanistični inštitut Republike Slove-

nije izvaja podprojekt Geoinformacijska podpora planiranju in urejanju prostora na ravni lokalne skupnosti in sicer 3. Fazo, tj. fazo implementacije. Ta faza traja 16 mesecev. Pilotno območje je Mestna občina Koper.

Projekt Onix v fazi implementacije sestavljajo sledeči **podprojekti**:

1. Upravljanje in vodenje projekta Onix

2. Geoinformacijska podpora planiranju in urejanju prostora na ravni lokalne skupnosti
3. Geoinformacijska podpora upravljanju z nepremičninami
4. Geoinformacijska podpora okoljskemu vidiku prostorskega planiranja v občini
5. Slovenska geoinformacijska infrastruktura
6. Središče za geoinformacijsko izobraževanje